

REKLAZMIOK ARÁK:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — 10 kor.

Hogyedévre — 6 "

Helyben hánken kezdve:

Egész évre — 20 kor.

Hogyedévre — 8 "

Vidékre postázva:

Egész évre — 24 kor.

Hogyedévre — 8 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelent minden nap a hét és
három hét nap kivételével

Érkezési és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 8.

A szerkesztőség kérésre viszályt
vagy megérzésre nem vállalkozik.

Hirdetvények és hirdetések a
kiadóhivatalban intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD jan. 19.

Reform vagy foltozás?

Képviselőháznak hívnák azt a gót ivű csarnokot, a hol 15 hónapja semmit sem csinálnak. Képviselőknak azokat, a kik ezt a semmit csinálták.

Kit képviselnek a semmit tevő urak? Ok azt mondják, a népet. S e szerint a népet képviselik a leszerelők, az újra harcra lépők, az engesztelhetlenek meg a chlopysták is. Ha ez igaz — s annyi okos embernek csak lehet hinnünk? — akkor a magyar népnek kell a magyar vezényszó, de a németért is lelkesül, örül Kossuth leszerelésének, de Gabányi megifjult obstruálásának is, sőt Pitreichot is épp úgy tapsolja, mint Ugron Gábort.

Ennyiféle nézet a legfontosabb nemzeti kérdésben egy egész nemzet lelkében nem lehet. Vagy tisztában van a nemzeti követelések fontosságával s akkor ki kell tartania mellettük, vagy Hekuba neki az egész és akkor nem érdemes velük törődnie. Ha mégis annyiféle felfogást, paktumot, programot, kis engedményt s nagy hűhót hirdetnek egyformán a nemzet véleményének, akkor nem a nemzetben lesz a hiba.

Az a talány kulcsa, hogy a nemzet igaz véleménye nem juthat igaz kifejezéshez.

Valamikor régebben láttam egy választási térképet. Minden pártnak a kerü-

letei másként voltak színezve: a negyvennyolczasok pirossal, a kormánypártiak zölddel. Első tekintetre a térképen a haragos piros foltok látszottak uralkodónak. Középen az Alföld, balra a Dunántúl, jobbra a Székelyföld: csupa piros, úgy hogy az ezeket körbefogó zöld koszoru csaknem egyformának látszott a pirossal.

Ilyen elhelyezkedés mellett lehetne beszélni igazi parlamenti életéről. Két, körülbelül egyforma terület áll egymással szemben, a melyik éppen többségre jut, azé a bársonyszék.

Hogy még sem így van, annak is igen egyszerű a magyarázata.

Az a zöld koszoru a térképen csupa apró kis levélből van összeszedve: egy-egy járás már egy kerület, 180—200 választó már képviselőt küld. Mi egy erélyes főispánnak, egy kipróbált választási elnöknek 200 ember? Ide teszi, oda teszi őket, a hová jónak látja. Van fuvardij és az a jámbor oláh olyan szegény ördög! Van hivatalos tekintély és a becsületes tót olyan alázatos! A kuruczok kevéssé magyart lehüti a csendőrszurony meg a Mannlicher s a tiszta választásból kikerül az ország fele területéről a képviselők négy ötöde.

A többi, egy ötödrész marad a kuruczoknak. Azok füttyölnek a hivatalos tekintélyre, ha a lelkiismeretüknek akar imponálni, elteszik a fuvardiját s az ellenzékre szavaznak érte, a csendőrszurony pedig kövel felelnek. Ezekkel nem jó kikezdeni — nem is kezdenek

ki. Hanem összecsapnak 8—10 ezret egy kerületbe, hadd kuruczokodjanak s küldjenek tizezen egy képviselőt.

Igy küldi az ország másik fele, a fajmagyarság java a képviselőknak egy ötödét. S így marad elfojtva a magyarság igaz akarata és jut érvényre a nemzeti követelményekkel szemben — Chlopy.

Ebben a tárgyban készül a reform, a legüdvösebb, a melyre szükség van.

De ne álljon meg ez anket a kezdő lépésnél: a választási kerületek arányosításánál. Nemcsak a kerületek beosztása avult el, hanem az egész rendszer. Ki kell terjeszteni a választási jogot, hogy az új keretekbe beleilleszkedjék minden elem, a melyet hazafisága képesít az állam törvényalkotó munkásságában való részvételre. A hazafias szélesebb néprétegek bevonása a választók közé s ezek szabadságának biztosítása a titkos szavazás által: ez lesz az igazi reform, a melyet büszkén jegyezhet majd fel ez a kor a történelemben.

A Tisza-gárdának ez bajosan fog tetszeni. S félő, hogy a reform nem lesz új, modern köntös a magyar választási rendszerre, hanem csak afféle — foltozás.

Dr. K. A.

Az előkelő idegen.

Körber miniszterelnöknek politikai ügyességét mi sem jellemzi jobban, minthogy minden obstrukciónak dacára megérte tegnap

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

M o z z a n a t o k

a magyar birodalmi róm. katolikusok életviszonyai köréből.

A Kath. Szabad Liceum 1904. jan. 17-iki matinéján felolvasta Dr. Szolcsányi Hugó.

III.

A róm. kath. egyház magyarországi hívei ösmertetett tényleges szaporodásának, több mint négy évtizedre visszavezethető kedvező és progressiv fejlődésmenetele, — melynek tovább hasonló arányú érvény sülése mellett, hűsorsosaink népességi részjutaléka 3—4 évtized múlva, a magyarországi népességnek legalább hét tizedét fogja elérni — legnagyobb részt az azt előidéző jelenségek kedvező alakulásával magyarázható meg, mely jelenségeket, főleg ha népességünk életmenetének titkaiba is bepillantani óhajtunk, külön kell méltatnunk.

A népesség életfejlődését tulajdonképen előidéző és szabályozó jelenségek köréhez legszorosabban véve a születések és halálozások tartoznak, a mennyiben leginkább ezeknek mérveikhez és egymáshoz való különbözőzeteihez képest igazodik egy egész államok, mint azokon belül egyes társadalmi körzetek tagjai szám és egyéb viszonyainak alakulása. Mivel azonban erkölcsi és jogi fogalmaink szerint a házassági frigy hivatott a család és evvel az állam alapjának, fennmaradása biztosítékának lenni, s mivel statisztikailag beigazolt tény az, hogy a házassági frigyek kötésének, illetve ezen alapon a házasságban tényleg élők számának mérveikhez az új nemzedék számaránya is igazodik: a népesség életfejlődésének tanulmányozásánál a házasságkötések arányszámát és egyéb viszonyait nemcsak nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hanem mint alaptényezőkként éppen ezekkel kell első sorban foglalkoznunk.

Hazánk népességének magas házassági arányszámával Európa államai közül nagyon kiválik. Mely jelenségnek okai népünk sajátos

gazdasági viszonyaival vannak a legbensőbb összefüggésben. Népességünk főfoglalkozása u. i. a földművelés, mely a házasságkötéseket inkább elősegítő, mintsem akadályozó körülménynek bizonyul, ehhez járul köznépek nagy részének, főleg a népesség több mint 18 százalékát lekötő napszámos osztályunknak (1890) igénytelen életmódja, az olcsó életviszonyok, mint mindmegannyi kedvező föltételek a családalapításnak, mely azonban igen sok u. n. könnyelmű házasságkötésre is szolgáltat alkalmat s mindez hazánk házassági arányszámát Nyugat-Európa ugyszólván valamennyi államával szemben igen magas színvonalra emeli. Mig u. i. ott még legutóbb is 10.000 lélekre 100—160, hazánkban 176—180 házassuló számított, dedig ujabban a családi felelősség érzetének terjedése s a családi alapítási feltételek megszerzésének tarthatatlan megnehezülése, a házassági arányszámot is visszaszorította. Ezen körülményt leginkább az u. n. értelmiségi elménél, ennél fogva inkább a városi, mintsem a vidéki lakosság körében érzetik a házasságkötés szempontjából kedvező

12 havi részletfizetés mellett
létesít villamos bevezetéseket csillárokkal
együtt az

Elektrotechnikai vállalat

Nagyváradon, Kossuth Lajos-utca 11. (Füchsl-ház.)

Telefonszám: 509.

miniszterelnökségének negyedik évfordulóját. Ez pedig nagy dolog Ausztriában.

Ausztriában ugyanis gyakran változnak a miniszteriumok. A *Taaffe*-kabinet visszalépése óta, tiz esztendő leforgása alatt, a következő kormányok voltak uralmon az osztrák birodalomban: *Windischgrätz* herceg (1893 november 11-től 1895 június 19-ig). *Kielmannsegg* gróf (1895 június 19-től október 2-ig). Gróf *Badeni* (1895 október 2-től 1897 november 28-ig). Báró *Gautsch* (1897 november 28-tól 1898 március 27-ig). Gróf *Thun Hohenstein* (1898 március 27-től 1899 október 2-ig). Gróf *Clary-Aldringen* (1899 október 2-től december 21-ig). Dr. lovag *Wittek* (1899 december 21-től 1900 január 18-ig). *Körber* Ernő (1900 január 18 óta). Szóval Körber a legkitartóbb. Ugy látszik, nem fog rajta — Tisza sem, mert mióta előkelő idegen lett, szóta is igen jól éri magát s nem akar megbukni.

A helységnevek a katonai levelezésben.

A hadügyminiszteriumnak egy e hó 12-ről kelt rendelete látott tegnap napvilágot, amelyben intézkedik, hogy a katonai hatóságok magyar hatóságokkal való levelezésük címzésében azokat a helységneveket használják, amelyeket az 1898. 4. t.-cz. alapján a hadügyminiszterium megállapított és amelyek a hadügyminiszterium által 1903. február 19-én kiadott rendeletben tétettek közé. Ezzel tehát az idézett rendeletnek amaz intézkedése, mely szerint egy bizonyos átmeneti idő tartamára az illető helységnevek mellé az eddig használatban volt megjelölés zárjelben kitévésék, felfüggesztetik.

Értekezlet a választási reform ügyében.

A belügyminiszteriumban ma ankét fog értekezni a választási reform ügyében. Ezen az értekezleten csupán a statisztikai adatok miként való felhasználása érdekében fognak dönteni. Az értekezlet nem lesz egyéb, mint egy

tájékoztatói processus, mert a magyar parlament tagjai a súlyos felelősség tudatában nem fognak esetleg egy ballépést elkövetni. Az ankét összehívásával Tisza István ígéretének megfelelt, de eközt és a jó választási reform között még igen sok víz lefolyik a Dunán.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Badapest, jan. 19.

Villamosságtól feszült a levegő. Az ellenzék tüzesen készül, hogy Feilitzsch elnöknek tegnapi önkénykedését erőlyesen megtorolja. Izgatott és éles jelenetekre van kilátás. A kormánypart nagyban készül a védekezésre. Már tíz óraker nagy csoportokban tárgyalják a dolgot a folyosón. Gróf Tisza István miniszterelnök Perczel Dezsővel és a két alelnökkel beszél meg a defensiva kérdését.

A harcoló ellenzék, amelyhez most már Gabányi Miklós is csatlakozott, felháborodva foglalkozik a tegnapi esettel. Napirend előtt először maga Kaas Ivor szólal fel, hogy szóvá tegye a sérelmet, amelynek korrigálását esetleg zárt ülésen követelik. A zárt ülést kérő iv. kész, a husz aláírás ott fityeg rajta.

A kormányparti sorok egészen megteltek. A Ház karzatait szintén zsúfolásig megtöltötte a publikum.

Elnök: Perczel Dezső féltizenegy óraker nyitotta meg az ülést. A jegyzőkönyvhöz báró Kaas Ivor szólal elsőben. Az a sérelem esett rajta, hogy tegnap határozati javaslatot nyújtott be, aminek sem a Ház napirendjében, ahová azok felvételnek, sem a jegyzőkönyvben nyoma sincsen. Hivatkozik a honvédelmi miniszterre, aki feszült figyelemmel hallgatta a határozati javaslatát. A napló 8-ik oldalán expresszisz verbis ott van. »En itt egy határozati javaslatot terjeszték be...« Hivatkozik a házszabályokra, amelyek nem Feilitzschnek, hanem neki adnak igazat. Ilyen okvetetlenkedésekre.

Szerb György: Micsoda beszéd ez! Az elnök-ről ilyen hangon nem lehet szólni!
Gabányi Miklós: Szóltak már másképp is! Meg akarja szolgálni a fizetését.

Kaas Ivor: Kéri, vegyék ma a jegyzőkönyv-határozati javaslatát.

Jakabffy Imre: O elnökölt Kaas beszéde, az első része alatt, élénken figyelt, de nem látta, hogy határozati javaslatot olvasott volna fel. Az országgyűlés naplójában a hivatkozott két mondat ellenmondásban vagy egymással, Kaas annyiszor néz a jegyzetibe, hogy nem tudni, mi az, amit a kezében tart.

Kaas Ivor személyes kérdésben szól s újból ismétli a tényállást.

Gróf Tisza István: Itt csak az a kérdés dominál, hogy a házszabályok megóvassanak. Vegyük azt higgadtan az objektív fontolóra. A tényállás az, hogy Kaas beszéde bef. jzettel határozati javaslatát elfelejtette beadni. Az is igaz ugyan, hogy beszédében jelezte azt a határozati javaslatot, de nem olyan módon, hogy az elnök tudta volna, miről van szó. Az elnöknek a vita megrövidítése czéljából nem lehet oka a javaslat elfogadását megtagadni, hisz azt a részletes vita minden szakaszánál be lehet nyújtani. Kéri, térjenek a napirendre.

Báró Feilitzsch Artur: Kaas tévedett. Csak akkor adta át a határozati javaslatot a terem-biztosnak, amikor Várady Károly már javában beszélt. A határozati javaslatot beszéde közben nem olvasta fel. Azokat a czélokat, amelyeket ő a haza érdekében maga elébe tűzött, nem eszéli fel Kaas czéljaival.

Kaas Ivor: En sem! Nem vagyok szabad-körműves!

Báró Feilitzsch Artur: O igazságosan és erőlyesen a házszabályok megvédését ismeri a kötelességének.

Zboray Miklós: Es a szolgálatot a miniszterelnöknek.

Báró Feilitzsch Artur: Minden vádat, amely neki itt bármilyen más intencziót imputál, viszsztatásítja. (Nagy zaj.)

Szederkényi Nándor: A napló megállapítja, hogy Kaas beszédében így szólt: betérjesztem a határozati javaslatot. Ez minden félreértést kizár. Kaas neki is át akarta adni a javaslatát, hogy adja be, de ő azt mondta, még ráérnek.

Sréter Alfréd: Es még az elnöknek tesz szemrehányást.

Gabányi Miklós: Hó, itt vagy öreg? Víz az öregnek!

Szederkényi Nándor: Indítványozza, hogy a jegyzőkönyvbe vegyék be, hogy Kaas megtette tegnap határozati javaslatát. (Nagy zaj.)

Elnök: Ezt az indítványt is a házszabályok értelmében írásban kell beadni. (Derűtség.)

Gróf Tisza István: Szederkényi szerint ő

zötlen hatásukat, eljlesztő mérvben növelvén az aggregények amugy is nagy számát.

Nekünk egészben véve vigaszul szolgálhat azon észlelet, hogy hazánkban a kath. elem még az országos arányt is meghaladó osztalékkal szerepel a házassulók között. A statisztika idevonatkozó felvételei u. i. igazolják, hogy a mint 1896—900 között, ugy 1891-ben is, a magyarországi vőlegényeknek és menyasszonyoknak közel 62 százaléka volt róm. katolikus, még pedig 51 százaléka latin, és 11 sz.-a g. szert.

Népességünknek vallásfelekezeti szempontból való erős megoszlása miatt természetesen az u. n. vegyes házasságokra eső osztalék is jóval nagyobb, mint más — vallásfelekezeti tekintetben egyöntetűbb népességgel bíró államokban. Miért is azok kritikája nem indulhat ki azonos elvből. Es ezért azon általános tétel, mely a vegyes házasságok magas színvonalától, főleg az utóbbiak emelkedésétől való közönyre és ennek terjedésére következtetni enged, hazánkban évszázad óta egymás mellett keverten lakó, sokféle politikai, közgazdasági, társadalmi érdek által összetartott és egymással többnyire békés egyetértésben élő vallásfelekezetek által szétszaggatott népességére, egész szigorúságában nem alkalmazható. Az el nem vitatható tény, hogy hazánkban a vegyes házasságok száma rohamosan emelkedett. Még 1852—59-ben csak minden 40—

45-ik, ma már minden 9-ik házasságkötés vegyes jellegű. Horvát-Szlavonország népessége vallási szempontból egyöntetűbb lévén, ott a vegyes házasságok is ritkábbak, s az összes házasságkötések 2 sz.-ára sem emelkednek.

A vegyes házasságok Magyarországon kiváló jelentőséget nyerne azon megegyezések folytán, melyek az 1894. 32. t.-cz. intézkedéseiből kifolyólag, a leszármazó nemzedék, vallási nevelését illetőleg, a házassulók között a házasságkötést megelőzőleg létesíthetők; ezen megegyezések száma évről-évre növekvő mérvet öltve, 1901-ben már, — leszámítva a két kath. felekezet hívei között kötött házasságokat, melyek egyrészt szorosan vegyeseknek nem is tekinthetők, másrészt a törvényeseknél minden esetben az apa vallását irányadónak jelentették, — a vegyes házasságok közel egy negyedrézére vonatkozott, mely megegyezések 64 sz.-a szólt a róm. kath. még pedig 59 sz.-a a l. szert. róm. kath. hitfelekezet javára, amivel az itt származott nyereség a magyarországi l. sz. róm. kath. népességi arányát, több mint 10 sz.-kal meghaladta.

A házasságkötések statisztikája köréből csak még egy oly mozzanat legyen itt ismeretve, melynek alakulására a gazdasági befolyások mellett, a vallásfelekezethez való tartozás is döntő hatást gyakorol, ez a házasságoknak hónapok szerint való megoszlása.

Már azon körülménynél fogva, hogy valásunk u. n. házasságtöltő időket ismer, melyekben házasságok egyházi kötése csak kivételesen történhetik, okozza, hogy változatlanul a legújabbban is, a március is decemberben, mint a nagybőjt és advent időszakában, a házasságkötés havi arányszáma országszerte nagyon mélyen, minimális színvonalára száll a havi átlag alá, annyira, hogy 1000 házasságkötésből e hónapokra az országban csak 16—20, a katolikusok körében pedig csak 1—2 esik. A közgazdasági élet, főleg a népesség foglalkozása, ugyancsak változtatólág hat a házasságkötések havi megosztására. Így leginkább földmivelő népességgel bíró államokban, a milyen hazánk is, a nyári külső nagy munka idejében, — júliustól szeptemberig, egyrészt mert az embereknek nincs érkezősük a házasságkötésre gondolni, de másrészt mert népességünk éppen ezen időszakban átlag a legszegényebb: 30—40 házassalással 1000 lélekre, a házasságkötést havi osztaléknak országszerte ugyancsak legkisebb arányaira akadhatni; — ellenben az ősi hónapok, mint az új buza és ujbör értékesítésének évadja, midőn a magyar gazda pénzszénye is megduzzad, — különösen november hó, — majd a farsang és teli munkaszünet hónapjai: a január és február a házasság maximális arányaival tűnnek ki. Magára november hóra a házasságok közel

ujabb időben nagyon ügyes a fiskális okoskodások terén. Ő kétféle fiskálist ismer, az egyik a jog, a törvény, igazság hivatott védője. Ebbe az osztályba nagyon szívesen soroztatja magát. A másik osztálya a fiskálisoknak csűr csavar, ferdit. Ebbe a kategóriába ő nem sorozható! (Nagy zaj.)

Holló Lajos: Feilitzsch alelnök moderára és magaviseletére vezethetők vissza mindig ezek az incidensek. Pártpolitikai szenvedély vezet elnöki működését s ez mindenkit aggodalommal tölt el. Feilitzsch igazott, szenvedélyes természetű nem való az elnöki székbe.

Feilitzsch Arthur személyes kérdésben kér szót. Holló személyes éles támadást engedett meg magának vele szemben. Azt állítja, hogy pártpolitikai szenvedélyek vezetik az elnökösködését. (Nagy zaj.) Ő nem akar a térre lépni, amelyen Holló otthonos, a gyanúsítás, a vádaskodás terére. Az elnöki székben csak a házszabályok páratlan alkalmazása a célja.

Molnár Sándor: Ismerlek szép maszk.

Feilitzsch Arthur: Uralkodik mindig szenvedélyen az elnöki székben. Egyéni antipátia vagy gyűlölet előtte ismeretlen. Csak a megvetés érzését ismeri s ezt is csak azokkal szemben, akik látó szerepét játszzák, bár erre semmi hivatottságuk nincsen. Egyéb válasza nincs.

Ugron Gábor: A képviselők nem kötelesek indítványukat az elnöknek beadni, azt csak a Ház asztalára kell letenniük. Az elnöknek elfogadási joga nincs is, így azzal Feilitzsch tegnap sem élhetett. Az elnök a gyakorlatot követte, de ezt a Házszabályok nem igazolják. Kaas kérését, vagy Szederkényi indítványát kéri elfogadtatni.

Rakovszky István: A házszabályokhoz akar szólni. Mellékes kérdésnek tartja, beadta-e Kaas vagy nem adta be a javaslatát, joga volt-e nem-e visszautasítani az elnöknek. A házszabályok 216. §-a szerint ugyanis minden képviselő a tárgyalás alatt levő törvényjavaslatához írásban indítványt tehet. Bárki is terjeszthet be bármikor indítványt.

Perczel Dezső elnök: Néhány észrevételt akar tenni Rakovszky szavaihoz, mert azok teljességgel téves nézetet tartalmaznak. Indítványt — hacsak az nem önálló, amikor is az indítványkönyvbe bejegyzendő — mindig csak nyitott vita során tehet. Így pl. a vita befejezése után sem tehetni. Erről az indítványról pedig a házszabály kijelenti, hogy mindig írásban kell beadni. Ez csak elég világos beszéd?

Zboray Miklós szintén helyteleníti Feilitzsch Artur eljárását.

Elnök: Miután négy képviselő szól a tárgyhöz, felveti a kérdést, hitelesítik-e a jegyzőkönyvet.

A Ház többsége elveti Szederkényi indítványát.

Elnök: Előterjeszti az iromáyoikat, majd bejelenti, hogy napirend előtt husz képviselő zárt ülést kért. (Felkiáltások jobbról: Szép dolog!)

Gajári Géza: Epületes história!

Molnár Jenő: Amilyen a mozdó, olyan a törülköző.

Elnök: Elrendeli a zárt ülést, előbb 5 perc szünetet ad.

Szünet.

A zárt ülés.

Elnök: A zárt ülést megnyitja.

A kormány részéről senki sincs jelen.

Szederkényi Nándor: Megindokolja a zárt ülés kérését. A kormány kényelmetlennek találja a vádak meghallgatását, de az minket nem zavar, épp úgy, mint az sem, hogy a többség is jónak látta a folyosón maradni, nehogy az általunk elmondottakra válaszaikok keljen.

A mult ülés végén az elnöki széket báró Feilitzsch Arthur foglalta el, aki valahányszor elnökölt még eddig, mindig történt valami. Ő is hű maradt magához s elnöklete alatt most is történt valami. Tényleg, mikor itt-ott zaj volt, az elnök Feilitzsch azt mondotta, hogy a szónok báró Kaas Ivor beszélhessen. Ez a parlament lekicsinylése. Egyáltalán Feilitzsch úgy elnököl, s olyan moderban beszél, melyet eléggé jellemezni nem lehet.

Báró Kaas Ivor: Olyan mint egy botos ispán.

Szederkényi Nándor: Még Simonyi képviselőtársunkat is rendretasította, aki pedig a Ház egyik legcsendesebb tagja. A második tényle az volt Feilitzschnak, amely báró Kaas beszédje kapcsán történt. Az ő érdekes beszédjében kitért arra, hogy Bécsben miképpen vélekednek mirőlünk és mit műveltek velünk a katonai dolgokban. Ekkor őt rendretasította az elnök, hogy ez nem tartozik az ujonczmegajánlathoz. Márpedig bárki elolvassa a beszédet, láthatja, hogy b. Kaas a tárgyhöz szólt, mert hiszen hasonlatokat használni, remniscenciákat feleleveníteni szabad. A beszéd végén adta elő b. Kaas Ivor határozati javaslatát, mely nála készen megvolt s beszéde befejezésekor az üdvözlők miatt rögtön fel nem küldhette az elnökhöz, miután a teremőr sem volt itt. Erre jelentette ki b. Feilitzsch, hogy hozzá, — tehát nem a Házhoz — határozati

javaslat be nem adatott tehát most már el nem fogadja. Ez a kifejezés sem helyes tőle, mert a határozati javaslatok nem az elnökhöz, hanem a házhoz adandók be. Az elnök tehát illetéktelenül utasította vissza azt. Miután a nyílt ülésen nem volt módunkban a dolog fontosságához képest eléggé megvitatni, azért tartottuk szükségesnek a zárt ülést.

Holló Lajos: Az alelnök ur ténykedése szintültig töltötte be a keserűség poharát, mert hiszen ő bármennyire hiszi is, hogy nem párt-szempontról cselekszik, de mégis azt teszi. Egész viselkedése lenéző, amit nem tűrhetünk és ha másként nem, utólag fogjuk megtorolni.

Kovács Pál: Ugy jár, mint Eremics!

Elnök: Ez olyan fenyegető közbeszólás, hogy azért a képviselő urat rendretasítom.

Holló Lajos: Az alelnök részrehajlását az is igazolja, ami tegnap történt. Apponyi sem osztja a házszabályoknak ilyen magyarázatát. A házszabályok 216. §-a a beadás tényéről és annak végrehajtása módjáról nem beszél. Utasítást nem tartalmaz, tehát megszorítólag értelmezni nem szabad, e miatt kérük a zárt ülést.

Perczel Dezső: Nem szeretném, ha az előfordult eset későbbi alkalommal határozati javaslat becsempészésére szolgálna utmutatásul.

Fernbach Péter: Kaas Ivor egész beszéde alatt jelen volt és tanúsítja, hogy a határozati javaslatot Kaas a kezében tartotta és úgy tette le az asztalra.

Simonyi-Semadam Sándor: Az alelnök eljárását káskán való csomó keresésnek tartja. Ha ezt az incidensét ártatlan jóindulattal kezelték volna, akkor a mai dolgok nem fordultak volna elő.

Apponyi Albert gróf: A jelen esetben a kérdés politikai fontossággal nem bír és csak abból a szempontból itélendő meg, hogy megfelel-e a házszabályoknak. Szerinte az elnökség eljárása helytelen volt, de az alelnök jóhiszeműségét nem vonja kétségbe.

TAJÉKOZTATO.

Jan. 24. Kath. Szabad Liceum matinéja.
Febr. 2. Kath. Szabad Liceum matinéja.
Febr. 14. Kath. Szabad Liceum matinéja.
Febr. 25. Kath. Szabad Liceum böjti estélye.
Márcz 10. Kath. Szabad Liceum böjti estélye.
Márcz 24. Kath. Szabad Liceum böjti estélye.
Apr. 14. Kath. Szabad Liceum zárünnepélye.
Prohászka Ottokár dr. szónoki beszédével (estély.)

negyede esik. Nyugat-Európa államaiban a közgazdasági viszonyok és helyzet más alapon nyugodván, a házasságkötések havi megszólásának arányai is a mieinktől eltérőleg alakulnak már. Ott u. i. a földművelés mellett az ipari- és kereskedelmi foglalkozás is kiváló, sőt többnyire nagyobb jelentőségre tevén szert, a népesség folyton nagyobbodó quótájával biztosítja existenciáját. Miután pedig e kereset-ágak a családok jövedelmeit nem kötik különösen bizonyos évszakokhoz, hanem azt az év folyamában nagy egyenletességgel osztják meg: a házasságkötések időszaki erős véglei is elmosódnak, a havi különbözetek kiegyenlítést nyernek, éppen úgy mint azt hazánkban, leginkább kereskedelemmel és értelmiségi keresettel foglalkozó izraelita válsú polgártársaink házasságkötési arányszáma alakulásánál észlelhetni, a melyre a gabonaművelés őszi értékesítésének ideje, vagy a farsangi két hónap éppen oly kevésbé hatványozólag, mint a gazdasági nagy munka hónapjai csökkentőleg, — közöttük a nyári hónapokban csak annyi házasság kötődik, mint a téleikben.

IV.

Attérve a születések, mint a társadalom megújodása tényei némely viszonyainak ösmertetésére, mindenek előtt statisztikai alapon jelezhetjük, hogy a születések viszonylagos

száma még a házassági arányszámot is meghaladó mérvben az összes hazai vallásfelekezetek között a róm. katolikusoknak juttatják az elsőséget, 100 újszülött között u. i. több évi átlag alapján birodalmunkban 63, Magyarországon pedig 62 volt. róm. kath. Ezekből pedig a birodalomban 51, az anyaországban éppen 53 l. sz. róm. kath. Es így különösen az anyaországban, a kath. vall. újszülöttek százalékszámja erősen meghaladja, főleg a lat. szert. róm. katolikusok népességi hányadát, a mint előáll a lehetőség, azon reájuk eső népességi hányadot folyton növelve, a népességszámban viszonylag is terjeszkedni.

Csak hogy magából a születési arányszámból, a népesség számviszonyai mikénti alakulására még nem következtethetni. A születésekkel, mint a népesség fejlődésének alapvető tényezőivel szemben a halálozások, mint passiv tényezők állanak. S míg a születések viszonyszámában mintegy a társadalom teremtő ereje nyilatkozik meg, a halálozások a megsemmisítő erő mérveit mutatják be. Mennél intenzívebb az utóbbi rombolása az élők sorában, annál jobban zsugorodik össze a születéstöbblet, mely a népességi szám javára betudható lesz, — ott pedig a hol a megsemmisítő erő hatásaiban a teremtő erőt túlszárnyalja, mint az a legutóbbi évtized néhány éveiben Franciaországról lett feljegyezve, ott a népesség száma is stagnál, vagy ha a be-

vándorlás a hiányt nem pótolja, éppen visszaesik is. Ennélfogva nem annyira a születési arányszám magas színvonala, mint inkább a halálozásoknak a minimális mérvekre való lecsökkentése, szolgál a népesség száma leghatalmasabb és legbiztosabb emeltyűjével.

Hazánkban, újabban a házasságkötési arányszám csökkenésének megfelelőleg a születési arányszám is visszaesett. Még a mult század utolsó évtizedében 1000 lélekre átlagosan 42 születés számított ezen arányszám fokozatosan súlyyodva, 1901-ben 38-on állott meg. És hogy a születések számának ezen érzékeny csökkenése mellett, az utóbbi évek népnövekvésének aránya nagyon meghaladta a régiebb évek eredményeit, azt egyedül a halálozások még erősebb mérvű visszaesésének tudhatni he. — Még 20 évvel megelőzőleg u. i. hazánkban 1000 lélekre 33, 1901-ben már csak 25 halálozás esett. Mivel pedig a születési arányszám visszaesésében 1000 lélek után, a fenti idő alatt 4-gyel rosszabbodott, a halálozás pedig 8-czal javult ehhez képest az ugyancsak 1000 lélekre számított születési többlet 9-ről 13-ra emelkedett. — Melleleg megegyezhetni, hogy születési arányszámunk jelen kisebbedett állásában is, a nyugat-európai államokét erősen meghaladja.

(Folyt. köv.)

UJDONSAGOK.

Előfizetési felhívás.

Január elsejével lapunk fennállásának tizedik évfolyamába lépett. Egy évtizeden keresztül becsületes törekvéssel, buzgalommal igyekeztünk a közérdek szolgálatában azon nagy célt: a katolikus öntudat felébresztését, a katolikus érdekek istápolását előmozdítani.

Az új évtized küszöbén bizalommal fordulunk a nagyközönséghez, mindazokhoz, akik elveinket és irányunkat ismerik s méltányolják. Nehéz időkben becsülettel álltak meg helyünket, s hiszszük, hogy a közönség bizalma nem fordul el tőlünk, hanem annál nagyobb mértékben mutatja irántunk ragaszkodását, minél nagyobb szükség van küzdeni a destruktív irány ellen.

Programmunkat ismeri a közönség. Célünk egy minden politikai párttól független kath. irányú lapot adni, mely Nagyvárad és Bihar megye érdekeit védve, e mellett hű tükre legyen a főbb országos, kivált katolikus szempontból érdekes eseményeknek.

Budapesti tudósítónk azonnal és kimerítően értesít minden nagyobb jelentőségű eseményről, országgyűlési tudósításaink nemcsak bőveket és hűek, hanem egy fél nappal megelőzik a budapesti lapokat.

A vidéki és országos eseményekről jól szervezett levelezői karunk értesít a megye minden pontjáról s az ország nagyobb városairól.

Kérjük t. olvasóinkat, hogy lapunkat pártolni, és ismerőseik körében terjeszteni sziveskedjenek, hogy a keresztény eszmék elterjedjenek a nép minden rétegében.

A »TISZÁNTÚL« szerkesztősége és kiadóhivatala.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.

Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhöz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.

Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.

Negyedévre — — — — 6 »

* A színház tűzbiztonsága. A színház tűzbiztonsága tekintetében Gerő Armin főkapitány értekezletet hívott össze, hogy a szakemberek véleménye alapján fogantatosíthassa a rendőrség és a tűzoltóság mindazon intézkedéseket, amelyek mindjobban tökéletesítenék a Szigligeti-színházban az életbiztonságot, különösen tűz esetén. Az értekezlet még nem fejezte be munkáját s ma, január hó 20-án délután 5 órakor a városház tanácstermében újból összegyűlnek a meghívottak, hogy végleges megállapodásra jussanak.

* Egy kis statisztika az állami iskolákba járó gyermekekről. Hazánk összes állami elemi iskolába a folyó tanévre beírtak 308,099 tanulót, vagyis 28 ezerrel többet, mint az elmúlt tanévben. A beírt tanulók közül magyar 165,039 (53 százalék), német 51,483 (17 sz.), oláh 29,803 (9 sz.), tót 3,012 (13 sz.), szerb 2990, horvát 4966, ruthén 9336, vend és olasz 5110. Vallás szerint így oszlanak meg: róm. kath. 158,452

(52 százalék), gör. kath. 28,865 (9 sz.), gör. keleti 20,208 (7 sz.), ev. ref. 52,546 (17 sz.), ág. ev. 19,272 (6 sz.), unitárius 5365, izraelita 23354 (8 százalék) s egyéb vallású 37.

* Anket a kolozsvári színház ügyében Gróf Tisza István elnöklésével tegnap a belügyminisztériumban értekezlet volt, a melyen résztvettek: gróf Keleti Akos főispán, Hegedüs Sándor, Bölönyi József, báró Szentkereszty Zsigmond, Szamosy János egyetemi tanár, Szvacsina Géza polgármester, Eszterházy László főjegyző, gróf Festetics Andor, Ditrői Mór, Megyeri Dezső, Feilitzsch Arthur báró. Bezeredy Viktor előadó ismerteti a kolozsvári színház viszonyait és annak tarthatatlan és vizsás helyzetét és oda konkludál, hogy az építés megkezdése immár sürgős szükség. Bemutatja Fellner és Helmer építészek tervrajzát és miután a színház építése állami dotáció nélkül is foganatosítható, a bizottság egyhangulag abban állapodott meg, hogy a színház felépítését a kora tavasszal megkezdik. Feilitzsch Arthur báró indítványára a bizottság kimondotta, hogy az építkezésnél a kolozsvári iparosok és kereskedők elsősorban igénybe veendők és a színház építésének felügyeletével a Kolozsvár város polgáraiból választandó bizottság bízzák meg.

* Német községek magyarosodása. A torontálmezei német községek magyarosodása, a milyen lassan, oly biztosan halad előre. A páng-rmán agitáció, amióta egy pár szájhóssel alaposan végeztek, teljesen megszűnt és a német községek nap-nap után bizonyítják az országhoz való törhetetlen hűségüket és a magyar nyelv iránti ragaszkodásukat. Tegnap Billeden — tisztán németajku torontálmezei község — a lakosság előkelőbb vezetői elhatározták, hogy egy magyar dalárdát alapítanak s a határozat meghozatala után azonnal jelentkezett 70 tag a belépésre. A dalárda élén Uitz Péter r. kath. plébános áll, a kitől az eszme eredt és a kinek hazafias buzgóságának köszönhető a magyar dalárda létesítése.

* A svindlerek ellen. Az újabb időben mindjobban feltűnő szélhámosság az építkezés terén is több vállalkozót juttatott koldusbotra, különösen a fővárosban. Egyesek spekulációra építettek s a felvett kölcsönből nem fizetik ki az építést. Budapest közgyűlése feliratban fordult a kereskedelmi miniszterhez, hogy az építő iparosok és szállítók követeléseinek és a náluk alkalmazott munkások béreinek új építkezéseknél leendő biztosítására törvény alkotása iránt tegyen intézkedéseket. A főváros törvényhatósága ezen feliratát pártolás végett Nagyvárad városának is megküldötte. — Nagyváradon nem igen fordult elő még olyan dolog, amely szükségessé tenné az ilyen intézkedést, de azért nem ártana a törvényes intézkedés. A Ferencz József-laktanya építésénél egész sereg nagyváradi iparos lett megkárosítva; a vállalkozók nem fizettek, a követelést pedig letiltották más hitelezők.

* Tömeges mérgezés a papnöveldeben. Az ungvári hatóságokat lázasan foglalkoztatja pár nap óta egy olyan eset, mely az egész városban sok szóbeszédre ad okot. Még nincs tisztázva, hogy bűntett történt-e, avagy hogy csak véletlen szerencsétlenségről van-e szó, mert ezt csak a vizsgálat fogja megállapíthatni. A közelmúlt napokban történt, hogy az ungvári görög katolikus papnövelő intézet valamennyi növendéke megbetegedett ebéd után. Mindannyian erős görcs és heves hányás vett erőt, jelöltül annak, hogy mérgezés történt. Az intézetben persze nagy lett a riadalom és gyorsan elküldtek a papnövelő intézet orvosáért dr. Levy Józsefért, aki gyorsan ellenszereket

alkalmazott, úgy, hogy a kispapok csakhamar jobban lettek és csak néhánynak kellett egyben maradnia, akinél a mérgezés különösen erős volt. Valamelyik étel volt megmérgező, ez kétségtelen, még pedig alkalmasint a főzelék, mert egyik-másik intézetbeli növendék valami különös, feltűnő izt érzett meg rajta, ami rögtön eszükbe is jutott, amikor valamennyien rosszul lettek. A vizsgálatot megindították és először is megnézték az intézet konyhaedényeit, mert közelfekvő volt az a föltevés, hogy a főzeléket rézedényben, vagy valami más rossz edényben készítették el, úgy, hogy aztán az étel megromlott. Amde konstátálták, hogy az edények kifogástalanok. Kizártnak látszik, hogy a növendékeket szándékosan akarják megmérgezni és a valószínű az, hogy valamelyik edénybe véletlenül került valami mérgező. Az ételből elküldtek egy mintát Budapestre az állami vegyvizsgáló intézethez. Egyelőre még folyik a vizsgálat az intézetben és többet a növendékek közül is kihallgattak. A kispapok mindnyájan túl vannak a veszélyen.

* Aldás-utczából — Rákóczy-utca. Nagyvárad város közgyűlése még az elmúlt évben elhatározta a többek között, hogy a város egyik utcáját Rákóczy-utczának nevezi el, a hős fejedelem emlékére. A szépművészeti és közlekedési szakbizottság tegnap foglalkozott ezzel a kérdéssel. Komlóssy József tanácsnok elnökle alatt Mezey Mihály, Dús László, Beckay Lajos, Kőszeghy József, Rendes Vilmos, Moskovits Miksa mérnök és Szűcs Dezső jegyző voltak jelen. Az előadó tanácsnok javasolta, hogy Zöldfa-utczának Rákóczy-utczára leendő elnevezését javasolja a bizottság a közgyűlésnek, azonban ez ellen több tréfás és komoly érvet hoztak fel s végre is abban állapodott meg a bizottság, hogy Aldás-utczának Rákóczy-utczára leendő megváltoztatását véleményezi a közgyűlésnek. — A szakbizottság még megtekintette a régi új községi elemi iskolát s az épületet átvette az építőtől.

* Az atyafi védekezés. Egy jóképű atyafi beállit a bíróhoz. Leveszi a sipkáját, azután egy hangos »Adjék Isten«-nel kezét nyújt a bírónak.

— Hát begyűttem, hogy azt a bizonyos sort elcsináljuk.

A bíró beszólítja a panaszoszt, akinek a feje ugyancsak be van kendőzve bugyolálva.

— Kend hagyta helybe ezt az embert?

A vádlott egyet ránt a vállán.

— Hát én, én. Osszekülönböztünk ozt' a koma feje nagyon lágy volt.

— Hát beismeri tettét?

— Ha muszáj, há' igen.

— Tud valamit előadni a védelmére?

— Hiszen tudni tudnék, de hát . . . izé, sokan vagyunk . . . vagy mi.

— No, csak kivele bátran.

Az atyafi meg szétrnyitja elől a nagy szűrt és egy kosarat huz elől.

— Tisztelteti az anyjuk, egynehány tojást küldött . . .

* Kitüntetett közs. isk. tanító. Tallán Béla földmivelésügyi m. kir. miniszter Bodnár János községi iskolai tanítónak az újárósi népkönyvtár berendezése és kezelése körül kifejtett páratlan munkásságáért köszönetét s legmagasabb elismerését nyilvánította.

* A farkasok. Egy dunántúli városban történt. A körben megtartották az évi tisztújítást s az ezt követni szokott nagy vacsorát. Az ujonnan megválasztott elnök adta a borokat, minek következtében az új háznagy éjfélkor elment sétálni. Egy óra múlva ismét megjelent — e közben megszűnt a felfújása — s hozott magával két finánczot, hogy mint tanuk szerepeljenek a következő élmény előadásánál: Az eset hőse a tervezetnél kissé messzebb terjesztette ki sétáját, mely-

UJDONSAGOK.

Előfizetési felhívás.

Január elsejével lapunk fennállásának tizedik évfolyamába lépett. Egy évtizeden keresztül becsületos törekvéssel, buzgalommal igyekeztünk a közérdek szolgálatában azon nagy czélt: a katolikus öntudat felébresztését, a katolikus érdekek istápolását előmozdítani.

Az új évtized küszöbén bizalommal fordulunk a nagyközönséghez, mindazokhoz, akik elveinket és irányunkat ismerik s méltányolják. Nehéz időkben becsülettel állunk meg helyünket, s hisszük, hogy a közönség bizalma nem fordul el tőlünk, hanem annál nagyobb mértékben mutatja irántunk ragaszkodását, minél nagyobb szükség van küzdeni a destructiv irány ellen.

Programmunkat ismeri a közönség. Célunk egy minden politikai párttól független kath. irányu lapot adni, mely Nagyvárad és Bihar megye érdekeit védve, e mellett hű tükre legyen a főbb országos, kivált katolikus szempontból érdekes eseményeknek.

Budapesti tudósítónk azonnal és kimerítően értesít minden nagyobb jelentőségű eseményről, országgyűlési tudósításaink nemcsak bőveket és hűek, hanem egy fél nappal megelőzik a budapesti lapokat.

A vidéki és országos eseményekről jól szervezett levelezői karunk értesít a megye minden pontjáról s az ország nagyobb városairól.

Kérjük t. olvasóinkat, hogy lapunkat pártolni, és ismerőseik körében terjesztetni sziveskedjenek, hogy a keresztény eszmék elterjedjenek a nép minden rétegében.

A TISZÁNTUL szerkesztősége és kiadóhivatala.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 >

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 >

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 >

* A színház tűzbiztonsága. A színház tűzbiztonsága tekintetében Gerő Armin főkapitány értekezletet hívott össze, hogy a szakemberek véleménye alapján fogatosíthassa a rendőrség és a tűzoltóság mindazon intézkedéseket, amelyek mindjobban tökéletesítenék a Szigligeti-színházban az életbiztonságot, különösen tűz esetén. Az értekezlet még nem fejezte be munkáját s ma, január hó 20-án délután 5 órakor a városház tanácstermében újból összegyűlnek a meghívottak, hogy végleges megállapodásra jussanak.

* Egy kis statisztika az állami iskolákba járó gyermekekről. Hazánk összes állami elemi iskolába a folyó tanévre beírtak 308,099 tanulót, vagyis 28 ezerrel többet, mint az elmúlt tanévben. A beírt tanulók közül magyar 165,039 (53 százalék), német 51,483 (17 sz.), oláh 29,803 (9 sz.), lot 3,012 (13 sz.), szerb 2990, horvát 4966, ruthén 9336, vend és olasz 5110. Vallás szerint így oszlanak meg: róm. kath. 158,452

(52 százalék), gör. kath. 28,865 (9 sz.), gör. keleti 20,208 (7 sz.), ev. ref. 52,546 (17 sz.), ág. ev. 19,272 (6 sz.), unitárius 5365, izraelita 23354 (8 százalék) s egyéb vallású 37.

* Anket a kolozsvári színház ügyében. Gróf Tisza István elnöklésével tegnap a belügyminisztériumban értekezlet volt, a melyen résztvettek: gróf Keleti Akos főispán, Hegedűs Sándor, Bölönyi József, báró Szentkeresztly Zsigmond, Szamosy János egyetemi tanár, Szvacsina Géza polgármester, Eszterházy László főjegyző, gróf Festetics Andor, Ditrői Mór, Megyery Dezső, Feilitzsch Arthur báró. Bezeredy Viktor előadó ismerteti a kolozsvári színház viszonyait és annak tarthatatlan és vizsás helyzetét és oda konkludál, hogy az építés megkezdése immár sürögös szükség. Bemutatja Fellner és Helmer építészek tervrajzát és miután a színház építése állami dotáció nélkül is fogatosítható, a bizottság egyhangulag abban állapodott meg, hogy a színház felépítését a kora tavasszal megkezdik. Feilitzsch Arthur báró indítványára a bizottság kimondotta, hogy az építkezésnél a kolozsvári iparosok és kereskedők elsősorban igénybe veendőek és a színház építésének felügyeletével a Kolozsvár város polgáraiból választandó bizottság bizassék meg.

* Német községek magyarosodása. A torontálmegyei német községek magyarosodása, a milyen lassan, oly biztosan halad előre. A pángermán agitáció, amióta egy pár százbőssel alaposan végeztek, teljesen megszűnt és a német községek nap-nap után bizonyítják az országhoz való törhetetlen hűségüket és a magyar nyelv iránti ragaszkodásukat. Tegnap Billeden — tisztán németajku torontálmegyei község — a lakosság előkelőbb vezetői elhatározták, hogy egy magyar dalárdát alapítsanak s a határozat meghozatala után azonnal jelentkezett 70 tag a belépésre. A dalárda élén Uitz Péter r. kath. plébános áll, a kitől az eszme eredt és a kinek hazafias buzgóságának köszönhető a magyar dalárda létesítése.

* A svindlerok ellen. Az újabb időkben mindjobban feltűnő szélhámosok az építkezés terén is több vállalkozót juttatott koldusbotra, különösen a fővárosban. Egyesek spekulációra építettek s a felvett kölcsönből nem fizetik ki az építést. Budapest közgyűlése feliratban fordult a kereskedelmi miniszterhez, hogy az építő iparosok és szállítók követeléseinek és a náluk alkalmazott munkások béreinek új építkezéseknél leendő biztosítására törvény alkotása iránt tegyen intézkedéseket. A főváros törvényhatósága ezen feliratát pártolás végett Nagyvárad városának is megküldötte. — Nagyváradon nem igen fordult elő még olyan dolog, amely szükségessé tenné az ilyen intézkedést, de azért nem ártana a törvényes intézkedés. A Ferencz József-laktanya építésénél egész sereg nagyváradiparos lett megkárosítva; a vállalkozók nem fizettek, a követelést pedig letiltották más hitelezők.

* Tömeges mérgezés a papnöveldeben. Az ungvári hatóságokat lázasan foglalkoztatja pár nap óta egy olyan eset, mely az egész városban sok szóbeszédre ad okot. Még nincs tisztázva, hogy büntett történet-e, avagy hogy csak véletlen szerencsétlenségről van-e szó, mert ezt csak a vizsgálat fogja megállapíthatni. A közelmúlt napokban történt, hogy az ungvári görög katolikus papnövelő intézet valamennyi növendéke megbetegedett ebéd után. Mindannyian erős görcs és heves hányás vett erőt, jelétül annak, hogy mérgezés történt. Az intézetben persze nagy lett a riadalom és gyorsan elküldtek a papnövelő intézet orvosáért dr. Levy Józsefért, aki gyorsan ellenszereket

alkalmazott, úgy, hogy a kispapok csakhamar jobban lettek és csak néhánynak kellett agyban maradnia, akinél a mérgezés különösen erős volt. Valamelyik étel volt megmérgező, ez kétségtelen, még pedig alkalmasint a főzelék, mert egyik-másik intézetbeli növendék valami különös, feltűnő izt érzett meg rajta, ami rögtön eszükbe is jutott, amikor valamennyien rosszul lettek. A vizsgálatot megindították és először is megnézték az intézet konyhaedényeit, mert közelfekvő volt az a föltevés, hogy a főzeléket rézedényben, vagy valami más rossz edényben készítették el, úgy, hogy aztán az étel megromlott. Amde konstatálták, hogy az edények kifogástalanok. Kiszárták látszik, hogy a növendékeket szándékosan akarják megmérgezni és a valószínű az, hogy valamelyik edénybe véletlenül került valami mérgező. Az ételből elküldöttek egy mintát Budapestre az állami vegyvizsgáló intézethez. Egyelőre még folyik a vizsgálat az intézetben és többet a növendékek közül is kihallgattak. A kispapok mindnyájan túl vannak a veszélyen.

* Aldás-utcából — Rákóczy-utca. Nagyvárad város közgyűlése még az elmúlt évben elhatározta a többek között, hogy a város egyik utcáját Rákóczy-utczának nevezi el, a hős fejedelem emlékére. A szépészeti és közlekedési szakbizottság tegnap foglalkozott ezzel a kérdéssel. Komlóssy József tanácsnok elnöklete alatt Mezey Mihály, Dús László, Beckay Lajos, Kőszeghy József, Rendes Vilmos, Moskovits Miksa mérnök és Szűcs Dezső jegyző voltak jelen. Az előadó tanácsnok javasolta, hogy Zöldfa-utczának Rákóczy-utczára leendő elnevezését javasolja a bizottság a közgyűlésnek, azonban ez ellen több tréfás és komoly érvet hoztak fel s végre is abban állapodott meg a bizottság, hogy Aldás-utczának Rákóczy-utczára leendő megváltoztatását véleményezi a közgyűlésnek. — A szakbizottság még megtekintette a régi új községi elemi iskolát s az épületet átvette az építőtől.

* Az atyafi védekezék. Egy jóképű atyafi beállít a bíróhoz. Leveszi a sipkáját, azután egy hangos »Adjék Isten«-nel kezét nyújt a bírónak.

— Hát begyűttem, hogy azt a bizonyos sort elcsináljuk.

A bíró beszólitja a panaszoszt, akinek a feje ugyancsak be van kendőbe bugyolálva.

— Kend hagyta helybe ezt az embert?

A vádlott egyet ránt a vállán.

— Hát én, én. Osszekülönböztünk ozt' a koma feje nagyon lágy volt.

— Hát beismeri tettét?

— Ha muszáj, há' igen.

— Tud valamit előadni a védelmére?

— Hiszen tudni tudnék, de hát . . . izé, sokan vagyunk . . . vagy mi.

— No, csak kivele bátran.

Az atyafi meg szétnyitja elől a nagy szűrt és egy kosarat huz elől.

— Tisztelteti az anyjuk, egynehány tojást küldött . . .

* Kitüntetett közs. isk. tanító. Tallián Béla földmivelésügyi m. kir. miniszter Bodnár János községi iskolai tanítónak az újavárosi népkönyvtár berendezése és kezelése körül kifejtett páratlan munkásságáért köszönetét s legmagasabb elismerését nyilvánította.

* A farkasok. Egy dunántúli városban történt. A körben megtartották az évi tisztújítást s az ezt követni szokott nagy vacsorát. Az ujonnan megválasztott elnök adta a borokat, minek következtében az új háznagy éjfélkor elment sétálni. Egy óra múlva ismét megjelent — e közben megszűnt a f-jfájása — s hozott magával két finánczot, hogy mint tanuk szerepeljenek a következő élmény előadásánál: Az eset hőse a tervezettnél kissé messzebb terjesztette ki sétáját, mely-

nek siralmas végét vette két farkas. A megtámadott feyvertelen lévén, egy alacsony korhadtt fűzfára menekült, honnan csak akkor szállt le, mikor a két tanu lövésekkel elriasztotta az ordasokat. A nagy bajjal megmenekült háznagyot nagyban ünnepelelték és pedig reggelig. Másnap az egész város farkasokról beszélt, harmadnap pedig az urasági jubász 23 korona erejéig beperelte a finanszokat, mert agyonlőtték — a kutyáit.

* Az adózók figyelmébe. Figyelmeztetjük mindazon ingatlanl bíró adózókat, kiknek ingatlanukon bekebelezett tartozások vannak, hogy vallomásaikat, az ált. jöv. pótdadó kivételénél leendő felhasználás céljából, a városi adókövető hivatalban saját érdekükben f. év január 31-ig annyival is inkább adják be, mivel a később beadottak elfogadtatni nem fognak. Akik erre nézve vallomási ívet még nem kaptak, azok jelentkezhetnek az adókövető hivatalban, hol ezt díjmentesen megkaphatják.

* A Polgári takarékpénztár r. t. holnap, csütörtökön d. u. 3 órakor tartja **rendes évi közgyűlést.** — A polgári takaré- és segélyszövetkezet 9-ik évtésületének holnapi befizetése a takarékpénztár közgyűlése miatt elmaradnak.

* **Halálos verekedés.** Kedre virradó éjszakán, a hegyköz-szentimrei kocsmá ivójában kicsinyes szóváltásból keletkezett verekedés közben **Jeremiás József Varga Imrét** bicskájával úgy hasba szurta, hogy az eszméletlenül rogyott össze s azóta nem is nyerte vissza eszméletét. A verekedésről a mezőkeresztesi csendőrség tudósította a nagyvárad kir. ügyészséget, a honnan a vizsgálat megindítására kellő intézkedések történtek. Varga Imrét beszállították a biharmegyei közkórházba, a hol állandó agoniában szenved.

* A sapka. X. Pius pápa sok alkalmat ad a római újságoknak, hogy élénk, kedves anekdotákat közöljenek róla. Es a lapok szívesen is foglalkoznak a pápa személyével, mert mindenféle általános rokonszenv nyilvánul irányában. Egy lap legutóbb például ezt az epizódot beszéli el X. Piusról.

A piemonti arisztokráciának egy előkelő hölgye volt kihágatáson a pápánál. A hölgy kezében kis karton-dobozt szorongatott, amelyben a legfinomabb atlaszból készült fehér kapucium volt. Amikor az audeczia véget ért, a pápa csókra nyújtotta a kezét. A pápa jóságától és a barátságos fogadástól fölbátorodva, a hölgy így szólott:

— Szentséges atyám, mielőtt eltávozom, még egy nagy kegyet kérnék.
— Es mi volna az, leányom? — kérdezde a pápa.

— Nem volna-e kegyes a sipkát, amelyet magammal hoztam, fölcserélni azzal, amely a fején van?

Ezzel kivette a dobozból a gyönyörű atlaszkapuciumot. X. Pius a kezébe vette, mosolyogva megnézte, majd levette durva meleg gyapjuszövetből készített sipkáját, amely a fején volt s szeretetreméltó hangon, de kissé gunyosan így szólt:

— A csere lehet'enség. De ha majd e sipkához hasonlóhoz hoz nekem, akkor beszélhetünk a dolgról.

— Szentséges atyám — mondta — megemlékezem majd ígéretéről s visszatérek gyapjuszövetből készített sipkával. Akkor bizonyára megteszi nekem a kegyet, amire kérem.

A pápa mosolyogva ígent intett s elbocsátotta látogatóját.

* **Megfagyott asszony.** Letenyén (Zala-megye) a Bónyai-erdőben e hó 16-án halva találták az erdőjáró favágó emberek **Németh Orzse** alsó-lendvai koldusasszonyt. A rendőrségi vizsgálat megállapította, hogy a szegény asszony megfagyott. Előtte való napon még többen látták Letenyén.

* **Feltámadás és halál.** Egy francia lap írja meg a következő esetet: Portes faluban Ch... Clémentine kisasszonyt betegség érte, amely merevgörccs, (catalepsia) néven ismeretes. Ettől olyan mély álomba merült, hogy szülei és a szomszédok halottnak vélték. Fehér ruhába öltöztették, szemfedővel letakarták és általában megtettek minden előkészületet, a temetéshez. De az utolsó perczben, mikor már a harang is megkondult a temetésre, Clémentine kisasszony egyszerre csak felébredt álmából és felült a ravatalon. A jelenvoit gyülekezt a váratlan feltámadástól annyira megrémült, hogy esze nélkül futott azárfelé. Egy szál ember sem maradt a halottas szobában, csak maga a felébredt tetszhalott. Ahogy körülözgett, látta a balotti pompát, a gyertyákat, koszorukat, el nem tudta elképzelni, hol van, mi történt vele, csak menekülni akart a rémes helyetből. Hirtelen elhatározással az ablak párkányára lépett és az egyemeletnyi magasságból leugrott az utca közvezetére. Olyan szerencsétlenül esett, hogy a koponyáját szétzúzta és most már alaposan, igazán meghalt.

* **Leforrázta magát.** **Vági Margit** élesdi asszony ruhafőzés közben a tűzhelyen forró üst vizet magára borította s oly súlyos égési sebeket szenvedett, hogy két nap mulva meghalt. Az esetről az élesdi csendőrség értesítette a nagyvárad ügyészséget.

* **Vérengző esztorgályosság.** **Szegárdról** írják: Az itteni iparos legényegylet f. hó 17-én műkedvelői előadást és táncmulatságot rendezett. Tánc közben **Koch József** esztorgályos-segéd úgy szíven szurta **Vidács József** rendezőt, hogy az rögtön a táncsteremben meghalt. A vérengző Koch azután halálos sebet ejtett **Csonka Sándor** és **Allignander Károly** mesterlegényekre és a vendéglőnek az orrát keresztüliszurta. Kochot elfogták.

* **Temetés.** Megható részvét mellett helyezték örök nyugalomra tegnap délután **Rothauszky Ferencz** iparos hült tetemeit. Százakra menő közönség töltötte meg a gyászház udvarát. A gyászszertartást **Demes János** tb. kanonok, esperes-plébános végezte segédlettel. A koporsót szebbnél-szebb koszorúk borították. Az elhunytat az olasz nagytemetőben helyezték örök nyugalomra.

* **Elcserélt kabát.** Egy fehér kockás bélelt, fekete téli kabátot az **Emke** kávéházban valaki tévedésből elcserélt. Kérem az elvitt kabátot a **Tiszántúl** szerkesztőségébe vissza juttatni.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR:

Szerda: Folt, a mely tisztit, dráma.
Csütörtök: Két szék között a pad alatt, új vigjáték itt először.

Péntek: Két szék között a pad alatt. (új)
Szombat: A vándorlegény, új operett, itt először. Eyslertől.

Vasárnap: A vándorlegény.

Frizzó (Fregoli) előleges jelentései. A világhírű átváltozó művész előleges jelentései már megérkeztek s most gondot adnak azoknak kirásgazhatása, tekintettel óriási nagyságára. Frizzó 26-án játszik először Váradon.

Két szék között a pad alatt. Calderon verses vigjátéka lesz a színszáz legközelebbi premierje. Ez a kitűnő vigjáték, melyet a budapesti nemzeti színházban állandóan műsoron tartanak, nálunk igen jó előadás, és gondos betanulással kerül színre. A főbb szerepeket: **László Irén, E. Kovács M., Berányi, Agnelly, T. Pogány, Tóth E. Bérczi, Désy, stb.** játsszák.

Vándorlegény. Nagyban folynak az előkészületek Eysler fényes operettjére a **Vándorlegényre.** Az igazgatóság mindent elkövet, hogy e kitűnő zenéjű operett Váradon állandó műsordarab legyen, s hisszük, hogy a fáradság nem marad eredmény nélkül, a előre látható a Vándorlegény teljes próbái után, hogy e dallamos muzsikájú operett sokszor fog Váradon színre kerülni. Ez operettben az összes elsőrangú énekes személyzet foglalkoztatva lesz.

Folt, amely tisztit. Echeagarainak ez a nagysikerű színműve kerül ma színre a Szigligeti-színházban elsőrangú szereposztásban. Főszereplők: **Somogyiné, K. Kápolnai J., E. Kovács Mariska, Keszler, Szathmáry, Dési A. és Szöke S.**

Szigligeti-Színház.

Folyószám 110. Bérletszám 107. (páratlan.)

Ma, szerdán 1904 január 20-án:

Folt a mely tisztit.

Dráma.

HELYARAK: Nagypáholy 14 korona. Földszinti és első emeleti páholy 12 kor. Másodemeleti páholy 8 kor. Zsölye 3 kor. Kőrszék 2 k r. 40 fill. Támlásszék, 2 kor. Erkölyülés 1-ső sor 1 kor. 20 fill., közép 2-ik sor 1 kor. Erkölyülés oldal 2-ik sor 80 fill. II. emeleti zártszék 60 fill. Földszinti állóhely 1 kor., Diák és katonajegy a földszintre 60 fill. Karzati állóhely 40 fill. Egy színlap 20 fill.

Jegyek előre válthatók a színház jobb oldalán, a bérhálzával szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás 7 órakor.

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3. óráig előre válthatók.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap, csütörtökön január 21-én

Két szék közt a pad alatt.

Vigjáték.

EGYESÜLETEK.

A Sz. László-intézet közgyűlése.

A **Szent László**ról nevezett nagyvárad koldusápoló és gyermek menedékház egylet folyó hó 24-ik napján d. u. 5 órakor saját helyiségében közgyűlést fog tartani, melyre az érdekeltek tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1904. évi január hó 18. napján. **Egyleti elnökség.**

A sakk-kör versenye.

A **Nagy-Várad Sakk-Kör** legközelebbi versenyére a versenyrendező bizottság a jelentkezők nagyobb részének kívánságára a verseny feltételeit jelentékenyen megkönnyebbítette.

A most módosított feltételek szerint a versenyzők mindegyike csak 2 (kettő) korona betétet tartozik fizetni, holott eddig a nemtagok betéti díja 4 korona volt.

Egy további újítás az is, hogy a verseny nem osztályonként fog történni, hanem mindenki mindenkiel tartozik két játszmát megjátszani s az osztályozás csak utólag fog megjelteni.

Mint tudvalevő, két osztályba soroztatnak a játsszók, a szerint, a mint a lejátszandó pártik számának felét megnyerték-e vagy sem. A díjak az I. osztályban: 1. díj 60 kor., 2. díj 40 kor., 3. díj 20 kor., a II. osztályban: 1. díj 15 kor., 2. díj 10 kor., 3. díj egy értékes sakk-

könyv; a legtöbb egységet elnyerő ezenkívül megkapja a »Nagyvárad Sakk-Kör« 1904. évi bajnoki címét.

A legfontosabb módosítás azonban az, hogy a játszmák lezárási ideje sem naphoz, sem órákhoz kötve nem lesz. Az egyedüli korlátozás az, hogy a versenyzők számára való tekintettel a jury fogja megállapítani a végső határdejt a verseny tartamának.

Ezek szerint a jelentkező különböző hivatású egyének mindenestre le fogják játszhatni játszmáikat a nélkül, hogy bármi tekintetben is elvonatnának foglalkozásuktól.

A jelentkezési határidő 1904. évi január hó 25-ig tart. Jelentkezni Gesztési Odón és dr. Hegyesi Pál uraknál a Royal-kávéházban szóval, esetleg levelező-lapon is lehet.

A verseny február 1-én kezdődik. Lapunk olvasóit a verseny állásáról állandóan értesíteni fogjuk s bírnuk a rendezőség ígérteit a tekintetben is, hogy a szebb partikat leközölhesstük.

NYILTTER.

Kávéház megnyitás.

Van szerencsém a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy a *Kereskedelmi Csarnok* épületében levő

Lloyd kávéházat

átvettem s azt a mai kor igényeinek megfelelően fogom tovább vezetni.

Kávéházamat kitűnő jó italokkal és nagy választéku hideg buffet-tel szereltem fel.

Előre is ígérem, hogy minden igyekezetem oda fog irányulni, hogy mélyen tisztelt vendégeim bizalmát előzékeny és figyelmes kiszolgálás által kiérdemeljem.

Hetenként többször zeneestély.

A n. é. közönség szíves támogatását kéri

mély tisztelettel

Kurtág Dezső,

a »Bihar-kávéház« volt
üzletvezetője.

600.

IRODALOM

Renaissance a dalköltészetben. Zeneesztétikai munkáknak híjjával vagyunk; évek mulnak el, a nélkül, hogy ilyen irányu eredeti munka megjelenne. Örömmel kell fogadnunk ezt a munkát, mely a fenti címen most hagyta el a sajtót. Szerzője dr. *Barabás Abel*, az ismert nevű író, kinek Goethe és Madách-ról írt és Lipcsében megjelent művét egész Németországban nagy elismeréssel fogadta a sajtó, s a tudományos világ figyelmét is magára vonta. A most megjelent új mű fejtegetéseit is örömmel fogja minden zenekedvelő olvasni, mert érdekesen magyarázza a zeneművészet lényegét, a nagy zeneszerzőket s különösen a kiváló dalköltőket, kiterjeszkedvén az egész világ dalköltőire. Minket különösen két szempontból érdekelhet a könyv. Eőször a magyar dalköltészet fejtegetésért; másodsor, mert ez a mű foglalozik először kritikailag *Makray László*-val, a nemrég feltűnt kiváló dalköltővel, kit id.

Abrányi Kornél Schubert és Schumann mellé helyezte egy tárczájában, s kit most külföldön is a legnagyobb dalköltők mellé helyeznek. E zeneszerző kritikai méltatása aktuálissá válik az által, hogy a Rózsavölgyi-czég összes dalainak ciklusonként való kiadását megkezdette s már huszonötöt ki is bocsátott. A könyv gróf *Apponyi Albert*-nek van ajánlva; a nemes gróf tudniillik a főúri világ egyik legkiválóbb zeneírója, ő volt az, ki a halott Liszt Ferenczet védelmébe vette, mikor a magyar országgyűlés őt megtagadta. A mű az Athenaeum irodalmi és nyomdai részv. társulat kiadásában jelent meg és kapható minden könyvkeresésben. Ara 2 korona 60 fillér.

Igazságszolgáltatás.

Ki gyujtogat?

— Elejtett vád. —

A törvényszék esküdtbírótsága összeült tegnap, hogy ítéletet mondjon egy viruló szépség, falusi cselédleány fölött, akinek a szépségén kívül még az a poetikus tulajdonsága, hogy *Demeter* Rózsának hívják.

Gyujtogatással vádolta a kir. ügyész, mert ráesett a gyanu, hogy *Háger* Miklós darvasi ev. ref. lelkész istállója először az ő gondatlan-ságából gyuladt ki, később pedig, hogy elhárítsa magáról a gyanut, ndp-nap után ő gyujtatta volna fel az istálót.

A vizsgálatkor minden elenne tanuskodott. Ő volt egyedül otthon a lelkész nevelt leányával: Bohácsi Irénnel a megismétlődő istálló-égések idején s ő jövendőlgette, hogy a tűz megismétlődhet még.

A tegnapi főtárgyaláson azonban mindea megváltozott. Tanuk igazolták, hogy a cselédleány otthon sem lehetett a tűz keletkezése idején. Gáthy Bálint kir. alügyész e tanuvallo-mások alapján a gyanut megezőfoltnak látta s a vádat elejtette.

MULATSAG.

Farsangi Naptár.

Január 23. Bary-kolon záróestélye a Zöldfában.
Január 14. Reformátusbál a Fekete Sasban.
Január 24. A P. Szőlősi Olvasókör táncmulatsága a Jéppinczében.
Január 30. Kiskereskedők táncestélye a Kereskedelmi csarnokban.
Február 6. Helyőrségi bál.
Február 7. Kath. Legényegylet bálja a Zöldfában.
Február 13. Kath. Kör. bálja.

TAVIRATOK.

Választási reformok.

Budapest, jan. 19. (Saj. tud. táv.)
A belügyminiszteriumban holnap megkezdik a választási reformok megvitatására összehívott ankét tárgyalásait. Mindenekelőtt a megvitatandó anyagot gyűjtik össze s csak aztán kezdik a reformok részletes tárgyalását.

Nő az obstrukció.

Budapest, jan. 19. (Saját tud. táv.)
Az obstruálók száma 40—50-re szaporodott s a kormány kénytelen lesz felhagyni a passzív resistenciával.

Az ülés vége.

— A képviselőház ülése. —

Budapest, jan. 19. (Saj. tud. táv.)
Zárt ülésben *Rakovszky* István hevesen támadta *Feilitzsch* br. elnöki zsarnokoskodását, *Ugron* Gábor pedig visszautasítja *Feilitzsch* durva parancsait. Katonatisztnak képzeli magát — ugymond — az elnök s azt hiszi, az ellenzék ostorává válhat.

Nyílt ülésben *Uvardi* beszélt a javaslat ellen s ezzel az ülés véget ért.

Püspökjelöltek.

Budapest, jan. 19. (Saj. tud. táv.)
Az üresedésben levő róm. kath. püspöki székek betöltésére megindultak a kombinációk. A székesi püspökségre *Párv* János kanonokot, a pécsire *Rudnay* János vajnoci prépost-plebánost, a besztercei püspökségre pedig *Bathhány* Vilmos grófot emlegetik.

Szenzációs katonai kinevezések.

Budapest, jan. 19. (Saj. tud. táv.)
Tisza István gróf miniszterelnök tartalékos századossá, *Demeczky* József pedig tartalékos őrnagygyá lépett elő a hadsereg kötelékében.

Politikai fogadás.

Budapest, jan. 19. (Saj. tud. táv.)
Rakovszky István fogadott *Zboray* Miklóssal 10 üveg pezsgőbe, hogy február tizenötödikéig benyujtja *Tisza* István gróf a katonai engedményekről szóló javaslatokat.

Botrány a Gotterhalte miatt.

Kolozsvár, január 19. (Saj. tud. t.)
A minoriták temploma előtt a kirendelt diszszázad előtt a zenekar a Gotterhaltét játszotta s az egyetemi ifjak megabozugolták a hóhér himnuszt s oly zajosan tüntettek, hogy a rendőrség közbelépett s heves utcai harc fejlődött. Allítólag az mérgecsütötte el a tüntetést, hogy *Gelan* gör. kel. esperes ragaszkodott a Gotterhalte játszásához.

A hadügyminiszter az új ágyukról.

Bécs, jan. 19. (Saj. tud. táv.)
A delegáció pénzügyi bizottságának ülésén *Pitreich* előterjesztést tett az új ágyukról s bejelentette, hogy most folynak a kísérletek, hogy aczél vagy bronz csövük legyen az új ágyuknak s addig a költségmegállapítás nem történhetik meg véglegesen.

Uj szerelmi regény az uralkodó házban.

Bécs, január 19. (Saját tud. távir.)
Uj főhercegi messalinancról beszélnek udvari körökben. Elterjedt hír, hogy *Ferdinánd* Károly főherceg, a trónörökös öcsce lemondani készül rangjáról, hogy nőül vehesse *Hubert* prágai egyetemi tanár 23 éves leányát. A főherceg a prágai 18-ik gyalogezredben szolgált s itt ismerkedett meg az egyetemi tanár leányával s elhatározott szándéka, hogy

nőül veszi. Allítólag a király beleegyezését is adta s a főherceg bárói ranggal visszavonul tiroli birtokára.

E híreket s Neues Wiener Journal megerősíti, míg a Tagblatt megczáfolja.

Az orosz-japán háború.

London, január 19. A Daily Mail jelenti Tokióból tegnapról: A pénzügyminiszter a legkiválóbb pénzügyintézetek vezetőit tanácskozásra hívta. A tanácskozás után a miniszter a jelen helyzetre vonatkozó külön rendeleteket bocsátot ki. Sanghaiból táviratozzák a Daily Mailnak: A nankingi alkirály 10.000 főnyi kínai csapatot szándékozik észak felé küldeni. Első 5000 ember hír szerint februárban indul. Az alkirály Japántól egy millió tael ára fegyvereket vett. Más tengerparti kerületek alkirályai és kormányzói is nagy fegyver- és lövőanyag megrendeléseket tettek Japánban.

London, január 19. A Reuter-ügynökség jelenti Manilából: Az Egyesült Államok ázsiai harci hajóhada ideérkezett. A hajóhad átlag 12 csomónál nagyobb gyorsasággal jött. A hajók megérkezésükkor hír szerint utasítást kapnak, hogy Jongantóba menjenek.

REGÉNY CSARNOK.

A tenger alatt.

— Kalandos regény. —

45

(Megjelent a Strand Magazine 1902. évfolyamában.)

Írta: Max Pemberton.

— No csak jó lesz békét hagyni az embernek. Az én mesterségem a hajózás és nem a koptatás és inkább megyek tele gyomorral a pokolba, mint éhesen a menyországba.

— Már pedig akár a pokolba, akár a menyországba jutunk innen — szölt közbe Seth Barker mogorván, — bizonyos, hogy üres gyomorral megyünk oda . . . Megbocsásson a kapitány ur, nem panaszképpen mondom, de mégse okos dolog, hogy itt rostokolunk.

Magam is ezt gondoltam, sőt már meg is akartam mondani; de látván, hogy Bligh Péternek is ez a véleménye, engedtem, hogy hadd vágja ki ő a rezet.

— Kód, vagy nem kód, — kiabált Bligh Péter — én a mondó vagyok, hogy le kell menni innen. Ha itt maradunk, bizonyos, hogy csak a keselyűknek teszünk szívességet; ha pedig lemegyünk a szigetre, talán boldogulunk valahogy. De jó lesz nem halogatni az indulást, mert utóbb majd nem bírnak le benntünet lábaink. Én már most is olyan üres vagyok, hogy bátran beállhatnék nagy dobna a skót gárdisták bandájába; — aki nem hiszi, próbálja megkogatni a hasamat . . .

— No erre a muzsikára egyikünk se kíváncsi, — vágta közbe kissé ingerülten, — De lemeni, bizonyosan lemegyünk innen, Péter. Vagy azt hiszi, hogy itt akarok éhen halni, mint a patkányok a patkányfogóban? . . . Várjuk meg, míg alkonyodik s aztán majd lemegyünk.

Ez a beszéd tetszett nekik és Dolly Venn mindnyájuk nevében azt kérdezte:

— Csak egyedül akar lemeni, uram?

— Mindenesetre, Dolly — feleltem, — s vissza is jövök, amerre lementem. Engem ne féltsen; voltam én már ködben . . . sokkal sűrűbb és veszedelmesebb ködben is, mint az ott lent a szigeten és mindig épen kerültem ki belőle. Ha

veszedelem van oda lent, egyetlen ember szeme is elég rá, hogy meglássa. Aztán meg halálos bűn lenne, négy ember életét kockáztatni egyszerűen, mikor egyé is elég! De nem fogom elfelejteni, hogy önök éhesek s ha találók odalent sült libát, előre is ígérem, hogy az egyik czombja Bligh Péteré lesz.

E szavakra mindnyájan talpra álltak; és Bligh Péter, olasz módra már ahogy a hajókon szokás, keresztbe rakta az ujjait és ünnepélyesen megesküdött, hogy jó sors, balsors, mindnyájan együtt jönnek velem, akár a pokol fenekére is. Seth Barker ép oly szilárdan és határozottan ismételte a szörnyű esküt; a kis Dolly Venn pedig bizonyára sirva fakadt volna, mint a gyerek, ha itt hagytuk volna. Egy darabig kérettem magam, de végre is engedtem s ekkor elhatároztuk, hogy mind a négyen együtt megyünk le, mihelyt alkonyodni kezd.

— Ti akartátok, fiúk! — mondtam kissé elérzékenyedve, mert jól esett a ragaszkodásuk. — És mivel ezt már elhatároztuk, hát kérek Bligh Pétertől egy pipa dobányt, mert az enyém már fogytán van. Ma éjjel pedig ebédünk, akár van kód, akár nincs . . . Igaz-e Péter?

— Igaz, kapitány! És ha Londonnak egy szstendei köde mind elállná az utunkat, teég akkor is keresztül törnénk rajta . . . Imen segedelme legyen velünk a nehéz órákban!

— Amen! — felelték rá a többiek s mindnyájan keresztet vetettünk.

Aztán vagy másfél óráig szótlánul szundikáltunk a tikkasztó melegben, míg úgy öt óra táiban Dolly Venn keskeny füstoszlopot látott meg az északi szemhatáron . . . Ez gőzös volt, s egy pillanatra mindnyájunk szíve hevesebben dobogott, — de csak egy pillanatra . . . A füst csakhamar eltűnt, s magát a gőzöst meg se láthattuk, oly messze volt, nem lehetett tehát a Dél-C. állaga.

Ettől fogva egész hat óráig, azt hiszem, husz szót se váltottunk egymással. Csak vártunk, vártunk, mint a fáradt ember, akinek nagy és nehéz dolga van s már alig várja, hogy bele foghasson . . . Mihelyt a nap aláhullott a szirtek mögé s a hűvös esti szél első lehelletét éreztük arcunkon, mindnyájan egyszerre ugrottunk föl, mondván, hogy itt az indulás ideje.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Állatorvosok beosztása. A földmívelésügyi miniszter a nagyváradai marharakodó vasuti állomásra Kondor Mihály törvényhatósági m. kir. állami állatorvost állandó szakértőül; akadályoztatása esetén helyettesül Alexander Lajos városi m. kir. állatorvost, — a váradvelencei marharakodó vasutállomásra pedig Lakos Lajost és helyettesül Kondor Mihályt osztotta be.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1903. decz. hó 19-ik napján tartott vásárban eladott természetények és élelmi szereknek.

Tiszta buza 14.80—14.20. Kétszeres buza 12.40—12.—. Rozs 12.——11.60. Arpa 10.80—10.40.—. Zab 10.60—10.—. Tengeri 10.20—9.80. Borsó 32.—. Lencse 36.—. Bab 17.—. Köleskása 24.—. Burgonya 4.80 100 kiló lángliszt 26.—. Zsemlyeliszt 25.60. Fehér kenyér liszt 24.80. Barna kenyér liszt 22.—. Széna fuvarral 4.60. Sózott szalonna 152.—. 6 kiló zsup-szalma —.20. 150 dkr. alom-szalma —.12. 1 köbméter bükkfa 6.60. Tölgyfa 6.—. Cserfa 6.80. 1 kiló marhahus I. oszt. 1.04. Marhahus II. o. —.96. Marhahus III. o. —.88. 1 liter ó-bor 1.—. 1 liter új-bor —.68. Pálnka —.72. Szilvapálinka 1.80. Szesz 2.—. 1 méterm. kősz 21.50. 1 mm. nyers faggyu 48.—. 1 mm. ol-

vasztott faggyu 68.—. 1 mm. szappan 48.—. 1 mm. birka gyapju —.—. 1 mm. magyar gyapju —.—. 1 hlttr ó-bor 60.—. 1 hlttr új-bor 34.—. 1 mm. mész 1.40. 1 mm. kemény faszén 3.20. 1 mm. puha faszén 3.—. 1 mm. kendermag 20.—. 1 mm. köles —.—. 1 mm. repce —.—. 1 mm. dió 40.—. 1 mm. mogyoró —.—. 1 mm. aszalt szilva 46.—. 1 kgr. savanyu káposzta —.24. 1 kgr. szalonna 1.52. 1 kgr. sertés-hus 1.28. 1 kgr. juh-hus —.76. 1 kgr. vereshagyma —.14. 1 kgr. foghagyma —.38. 1 kgr. bors 2.20. 1 kgr. paprika 3.60. 1 kgr. barna kenyér —.20. 1 ltr kőolaj —.44.

Forgalmi kimutatás 1903. decz. hó 19-ről. Tiszta buza körülbelül 250 hlttr. Kétszeres buza 40 hlttr. Rozs 60 hlttr. Arpa 30 hlttr. Zab 60 hlttr. Tengeri 300 hlttr. Burgonya 40 hlttr.

Lábas jószágok: Hizott sertés mintegy 90 drb. Félhizott 130 drb. 2 évestől f-lejebb 100 drb. 1 évestől 2 évesig mintegy 160 drb. Süldő 180 drb. Malacz 230 drb. Hizott marha 91 drb. Jármos ökör 240 drb. Fejős tehén 220 drb. Borju 240 drb. Bivaly — drb. Juh és kecske — drb. Ló 260 drb.

Belépési felhívás.

a „Polgári takaré- és segélyszövetkezet“

9-ik évtársulatába.

A „Polgári takaré- és segélyszövetkezet“ 1904. január 1-én új évtársulatot nyit, mely 156 héten át, vagyis 1906. év végéig tart. — Mindenki tetszés szerinti számban jehyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenként 20 fillér (10 kr.) fizetendő. A három év eltelté után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik és mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

A szövetkezet célja a takarékos-ságot előmozdítani és önségélyt nyújtani, a menyiben minde tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések daczára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeresémosztalékokat hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg 4/5 részét 6%-os kamattal mellett minden előleges bejelentés nélkül felveheti.

Vidéki tagok a heti fizetéseket postai cheque-lapok útján teljesíthetik.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenként 10 fillér (5 kr.) beiratási díj fizetendő s egy heti részlet lefizetése után már mindenki megkapja saját nevére írt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait valamint mindazokat, kik az 1904. január 4-től kezdődő 9-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni, felkérjük, hogy felvétel iránt intézeti üzlet-helyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) **mielőbb** jelentkezni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1903 november hó.

A „Polgári takaré- és segélyszövetkezet“ igazgatósa. 495.

A 9-ik évtársulat befizetési napjai: hétfő délután . . . 3—5 ig. csütörtök délután . . . 3—5-ig

A szövetkezetnek ez idő szerint 2000 tagja van, több mint 35.000 üzletrészszel.

Az intézet fennállása óta kifizetett lejárt üzletrészekért több mint két millió kor., nyeresémosztalékért 156.586 kor

Az üzletrészek befizetett értéke ez idő szerint a fél millió koronát felülmúlja.

Értéktőzsde

	Budapest, jan. 18.
Oszták hitel	688.50
Magyar hitel	749.50
Allamvasut	694.—
Rimamurányi	458.—
Magyar jelzálog	585.25
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

	Budapest, jan. 18.
Buza októberre	7.86
Buza áprilisra	7.88
Tengeri	6.26
Rozs okt.	6.80
Zab ápr.	5.90
Káposzta, repce, aug.	11.90

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1904. jan. 18-án.	
Magyar aranyjárdék 4%	119.—
Magyar koronajárdék	99.05
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	91.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	98.50
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	98.50
Italmérségi jog megváltási kötvény	—
Horváth szlavonföldterhermentesítési kötvény	98.50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	204.—
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	163.—
Oszták járdék papirban	100.30
Oszták járdék papirban	100.50
Oszták járdék aranyban	120.50
Oszták korona	100.50
Oszták államsorsjegyek	155.—
Oszták magyar bank részvény	769.50
Magyar hitelbankrészvény	676.75
Oszták hitelintézet részvény	670.—
Párisi vista	19.08
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117.12
Németbirodalmi márka	299.59
Londoni vista	95.23
20 márkás arany	23.43

A a arkozatért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Belépési felhívás!

A »Nagyváradai Hitelbank takaré- és segélyszövetkezet« II-ik évtársulatába.

Belépni kívánók ezen szándékukat a »Nagyváradai Hitelbank r. t.« üzleti helyiségében (Kossuth Lajos-utca 10. sz.) bejelenthetik. Befizetési hely ugyanott.

Minden egyes üzletrész 20 fillér — beiratási díj üzletrészenként, egy- és mindenkorra — 10 fillér.

A szövetkezet célja a tagokat a tőkegyűjtésre serkenteni és a hitelt igénybevevő tagoknak olcsó kamattal — jótállás nélkül — hitelt nyújtani.

Befizetés mindennap — egész napon át, vasár- és ünnepnapokon d. e 9—10 óráig eszközölhető a »Nagyváradai Hitelbank r. t.« üzleti helyiségében (Kossuth Lajos-u. 10. sz.)

Nagyvárad, 1903 decz. hó 1.

Nagyváradai Hitelbank
takaré- és segélyszövetkezet
igazgatósága.

502

Névjegyek

szép kivitelben, jutányos árban
készíttetnek

a Szent László nyomdában,
Szilágyi Dezső-utca 3. sz.

Hirdetmény.

A „Nagyváradai Hitelbank Részvénytársaság”

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.) elfogad betéteket könyvecskékre és folyó számlára: 6 hóig elhelyezett összeg után **5%-os kamatot fizet.**

Előnyös feltételek mellett leszámítól váltókat.

Jelzálogra kölcsönöket nyújt.

Értékpapírok, ékszerek és terményekre előleget ad.

Nagyvárad, 1903. december hó.

Az igazgatóság.

225

Kereskedő Urak!

Van szerencsém b. tudomásukra adni, hogy mindennemű faedényt, u. m. vedret, puttont stb. a lehető legolcsóbb árban és legjobb kiszolgálás mellett szállítok.

Becsés pártfogásukat kérve

Tisztelettel

Szabó Pál,

Tiszolcz (Gömör m.)

597.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczka-utca 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek, számlák, falragaszok,

bábi meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palackfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok
raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.